

1882

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ

M. MUSTAFA AKKAN

Araştırma Raporu

Ekonomik Araştırmalar ve Proje Müdürlüğü

KONYA
Mayıs, 2017
www.kto.org.tr

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

İÇİNDEKİLER:

Başlık	Sayfa
1.GİRİŞ	2
2.Bireysel Emeklilik Sistemi Nedir?.....	3
2.1.Türkiye’de BES Nasıl İşliyor?.....	3
2.2.Zorunlu BES Nedir, Şartları Nelerdir?.....	5
3.Türkiye Neden Bireysel Emeklilik Sistemine Geçti?.....	6
4.Zorunlu BES’in Çalışan ve İşveren Üzerindeki Etkisi.....	8
5.Bireysel Emeklilik Fonu.....	9
5.1.Bireysel Emeklilik Fonları Katılımcılara Ne Kazandırdı?.....	10
5.2.Fon Tercih Ederken Nelere Dikkat Edilmelidir?.....	13
6.Bireysel Emeklilik Fonu İle Banka Vadeli Mevduat Sisteminin Karşılaştırılması.....	15
7.Bireysel Emeklilik Sistemine Yöneltilen Eleştiriler	15
8.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	17
9.KAYNAKÇA.....	19

1.GİRİŞ

Bireysel emeklilik sistemleri uzun yıllardır gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde uygulanan bir sistemdir. Bireysel emeklilik sistemleri bazı ülkelerde sosyal güvenlik sistemini tamamlayıcı bir rol oynarken, bazı ülkelerde sosyal güvenlik sistemlerine alternatif olmaktadır. Bazı ülkelerde bireysel emeklilik sistemine girip girmemek katılımcıların tercihlerine bırakılmışken bazı ülkelerde ise sisteme girmek zorunlu tutulmuştur. Şili, Uruguay, Bolivya ve Meksika gibi ülkelerde bireysel emeklilik sisteminin zorunlu olduğu görülmektedir. OECD ülkelerinde bireysel emeklilik sisteminin mevcut sosyal güvenlik sistemlerinin tamamlayıcısı nitelikte ve katılımın gönüllülük esasına göre yapıldığı görülmektedir.

Ülkemiz 2000 yılı ile birlikte bireysel emeklilik sistemiyle tanışmış, takip eden yıllarda sistemde çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Günümüzde sisteme katılım zorunlu hale gelmiş olup, belirli durumlarda çalışanlar sistemden çıkabilmektedir. Sistemin yaygınlaşmasıyla birlikte pek çok emeklilik planlama ve fon yönetimi şirketi kurulmuştur. Bu şirketler vatandaşa aktif hizmet vermekle birlikte, genel manada fonu yönetme yetkisi vatandaşa aittir. Fon yönetimi ile alakalı olarak vatandaşa birçok kolaylık sağlanmıştır.

Bu çalışmada, ağırlıklı olarak bireysel emeklilik fonu ve getirilerinden bahsedilecektir. Türkiye'nin neden BES'e geçtiği, zorunlu BES'in çalışan ve işverene ne gibi sorumluluklar yüklediği irdelenecek olup, zorunlu BES'e yöneltilen eleştiriler de ele alınacaktır.

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

2. BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ NEDİR?

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin gelir elde ettikleri dönemde düzenli olarak tasarruflarda bulunmaları, yatırıma yönlendirilen tasarruflarıyla birikim oluşturmaları ve emeklilikte gelir elde etmeleri üzerine kurulmuş bir özel emeklilik sistemidir. Bu sistem ile hem bireylerin emeklilik dönemindeki refah düzeyi yükselecek, hem de oluşan uzun vadeli emeklilik fonları ekonomiye ciddi bir kaynak yaratacaktır. Gelişmiş ülkelerde sosyal güvenlik sistemleri, birincisi devlet tarafından uygulanan zorunlu sosyal güvenlik, diğeri işverenlerce katkı veya maaş odaklı emeklilik sistemi ve bir diğeri ise katılımcının gönüllülük esasına bağlı oluşturulan ve katkı payı ödemeli olmak üzere üç basamaklı bir sistem olarak yürütülmektedir. BES ise, bu üç basamaklı sosyal güvenlik sisteminin içerisinde yer almıştır ve katılımcıların kendi isteğiyle girdiği ve katkı payı ödeyip fon getirisi, devlet katkısı ve gelir stopajı avantajı elde ettiği bir sistemdir.

BES, insanların emekliliğe yönelik birikimlerinin yatırımlarda değerlendirilmesini, emeklilik dönemlerinde ek bir gelir ile yaşam standartlarının yükseltilmesini, ekonomiye uzun vadeli kaynak oluşturmayı ve böylece ekonomik kalkınmanın sağlanmasıyla istihdamların artırılmasını amaçlamaktadır. Böylece BES, insanlara emekliliklerinde artan bir refah düzeyi sağlayacak, uzun vadede emekli insanların yaşam standartlarını iyileştirecek, sosyal güvenlik sisteminin kapsamını arttıracak, ekonomiye ciddi kaynak oluşturacak, mali sektörün daha sağlıklı yürütülmesini sağlayacak, iş ve istihdam olanakları oluşturacak, kamunun sosyal güvenlik yükünü azaltacak ve sermaye piyasasının genişlemesini sağlayacaktır.

BES' te, katılımcıların ödedikleri katkı payları ve devletin katılımcılar adına ödemiş olduğu katkı ilgili emeklilik şirketleri tarafından finansal yatırım araçlarında değerlendirilmektedir. Katılımcılar tarafından ödenen katkı payları kendilerinin seçeceği yatırım fonlarında değerlendirilmektedir. Bu amaçla çok sayıda alternatif fon bulunmaktadır. Bu fonlar gelir amaçlı fonlar, büyüme amaçlı fonlar, para piyasası fonları, kıymetli madenler fonları, ihtisaslaşmış fonlar ve diğeri fonlar olarak sınıflandırılmaktadır. Devlet katkılarının değerlendirildiği fonlar ise, portföy sınırlarının hazine müsteşarlığı tarafından belirlendiği ve ilgili emeklilik şirketinin devlet katkısı fonu olarak oluşturduğu fonlarda değerlendirilmektedir.

2.1. Türkiye'de BES Nasıl İşliyor?

Türkiye'de BES, 16 Mayıs 2000 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından sunulan bir kanun tasarısı ile sosyal güvenliğin bir parçası olmuştur. Tasarının kabulünden sonra birçok bireysel emeklilik şirketi kurulmuştur. Türk BES' te, katılımcının emekliliği hak edebilmesi için emeklilik sistemine girdiği andan itibaren en az 10 yıl düzenli katkı payı ödemesi ve 56 yaşını

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

tamamlaması gerekmektedir. Bu sistemde, yaş ve katkı payı ödeme süreleri dikkate alındığında katılımcılar açısından elde edilebilecek faydalar değişmektedir. Bu faydalar, giriş aidatı, hak edilen devlet katkı miktarı ve vergi stopajı ile ilgilidir.

>>>Giriş aidatı: Katılımcının, bireysel emeklilik sistemine ilk defa katılması sırasında veya (işveren grup emeklilik sözleşmesi hariç) bir şirkette akdettiği ilk emeklilik sözleşmesi için katılımcıdan veya sponsor kuruluştan, teklifin imzalandığı veya mesafeli satışta teklifin onaylandığı tarihte geçerli aylık brüt asgari ücret tutarı dikkate alınarak aşağıdaki esaslar dahilinde peşin, azami 1 yıl içinde tahsil edilmek üzere taksitli veya ertelenmiş olarak giriş aidatı alınabilir.

- Peşin ve taksitli olarak alınan giriş aidatı, teklifin imzalandığı veya onaylandığı tarihte geçerli aylık brüt asgari ücretin %10'unu aşamaz.
- Peşin ve ertelenmiş olarak alınan giriş aidatlarının toplamı teklifin imzalandığı veya onaylandığı tarihte geçerli aylık brüt asgari ücretin;

Süre	Oran
0-3 yıla kadar	75
3-6 yıla kadar	50
6-10 yıla kadar	25
10 yıldan sonrası	0

kadarı olabilir.

- 10 yılını dolduran, vefat, maluliyet, emeklilik hakkını kullananlardan ertelenmiş giriş aidatı tahsil edilmez.
- Katılımcıların sistemde buldukları süre boyunca emeklilik şirketleri tarafından yatırımlara yönlendirilmesi için düzenli olarak katkı payı ödemeleri gerekmektedir. Bu kapsamda emeklilik şirketleri hazırladıkları emeklilik planları için minimum katkı payı tutarları belirleyebilirler.
- Sisteme ödenen katkı payları üzerinden en fazla %2 oranında yönetim gideri kesintisi uygulanabilmektedir. Ayrıca, fona ait giderlerin karşılanmasına yönelik fon net varlık değeri üzerinden fon toplam gider kesintisi yapılabilmektedir.

>>>Devlet Katkısı: Katılımcılara, devlet tarafından ilgili yılda ödedikleri katkı paylarının %25'i oranındaki tutarı devlet katkısı adı altında ödenmektedir. Bir katılımcıya ilgili yıl içinde devlet katkısı olarak ilgili yıla ait brüt asgari ücret tutarının %25'inden fazlası ödenemez. Ayrıca katılımcı biriken devlet katkısını sistemde kaldığı süreye bağlı olarak belirli oranlarda hak eder.

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Sistemde Geçirilen Süre	Hak Ediş Oranları
3-6 yıla kadar	15
6-10 yıla kadar	35
10 yıl ve daha fazla ve 56 yaştan küçük	60
10 yıl ve daha fazla ve 56 yaştan büyük	100

>>Vergi: Katılımcının BES' ten ayrılması durumunda sistemde kaldığı süreye bağlı olarak sadece elde ettiği getirisi üzerinden stopaj kesintisi yapılmaktadır.

Sistemde Kalma Şekil ve Süresi	Stopaj Oranı(%)
Sisteme 10 yıl süre ile katkı payı ödenmemesi	15
Sistemde en az 10 yıl katkı payı ödenmesi ve 56 yaşın tamamlanmaması	10
Sistemde en az 10 yıl katkı payı ödenmesi ve 56 yaşın tamamlanması	5

2.2.Zorunlu Bireysel Emeklilik Nedir, Şartları Nelerdir?

Zorunlu BES yeni bir sistem değildir. Sistemin özünü 2001 yılından bu yana uygulanan 4632 sayılı yasa oluşturmaktadır. Yapılan değişikliklerle sisteme gönüllü giriş, kesinti oranları, yaş ve statü gibi birçok ölçüt değiştirilmiştir. Bireysel katkılara dayalı fon ilkesine göre işleyen BES'e 18 yaşın üzerinde fiil ehliyetine sahip her birey gönüllü olarak ve kendilerinin serbestçe belirleyeceği katkı oranına göre katılmaktaydı. Zorunlu BES ile sistem bağımlı çalışanlar için zorunlu hale getirilmiştir.

Bireysel Emeklilik Sistemi'nde (BES) köklü değişiklikler yapan zorunlu BES uygulaması 6740 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla kademeli olarak 1000 ve üzeri işçi çalıştıran işverenler için 1 Ocak 2017'de yürürlüğe girmiştir. Zorunlu bireysel emeklilik sistemine 29.05.2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28. Maddesi kapsamında olup 45 yaşını doldurmamış olanlar ile, 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. Maddesinin (a) ve (c) bentlerine göre çalışanlar, işverenin belirlediği bir emeklilik sözleşmesi dahilinde zorunlu emeklilik planına dahil edilmektedir. Bu kapsamda, zorunlu BES uygulaması sadece 45 yaş üstündeki Türk vatandaşları ile Türk vatandaşlığından çıkma izni almış olmakla birlikte Türkiye'de çalışmakta olanlardan bir hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren yanında çalışanlar için geçerlidir. Türkiye'de çalışan yabancılar bu yasanın kapsamına girmemektedir.

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Çalışanların katkı payları, çalıştıkları aya ait prime esas kazancın %3'ü oranında hesaplanacaktır. Zorunlu BES'te ayrıca işveren katkı payı bulunmamaktadır. Bu kapsamda çalışanların prime esas kazançları üzerinden kesilen bireysel emeklilik prim tutarları, çalışanın ücretinin ödeme gününü takip eden iş günü işveren tarafından emeklilik şirketine aktarılacaktır. 2017 yılı için prime esas kazanç alt sınırı 1.777,50 lira (asgari ücret) üst sınırı ise 13.331,40 lira olarak uygulanmaktadır. Bu doğrultuda asgari kesinti tutarı, asgari ücretli çalışanlar için aylık 53 lira (1.777,50 x %3) olacaktır. Kesinti tutarı en fazla 399 TL (13.331,40 * %3) olabilecektir. Çünkü, 20 bin lira ücret alan çalışan için dahi prim üst sınırı 13.331 40 TL olmaktadır.

Çalışan, otomatik katılımına ilişkin emeklilik sözleşmesinde belirlenen tutardan daha yüksek bir tutarda kesinti yapılmasını işverenden talep edebilecektir. Çalışan, zorunlu bireysel emeklilik sistemine dahil olduğunu bildirildiği tarihi takip eden iki ay içinde sözleşmeden cayabilecektir. Bu konudaki iradesini emeklilik şirketine yazılı olarak bildirmesi gerekmektedir. Cayma halinde, ödenen katkı payları varsa yatırım gelirleri ile birlikte 10 iş günü içinde çalışana iade edilir. Hali hazırda bireysel emekliliği olanlar da otomatik olarak sisteme girecektir. İsteyen ikisini birden devam ettirebilir, isteyen Zorunlu BES'ten cayma hakkını kullanarak ayrılabilir. Dikkat! Mevcut BES iptal edilirse geçmişe yönelik haklarınız kaybedilecektir.

Çalışan, %25 devlet katkısından yararlanacaktır. Bunun yanında çalışan cayma hakkını kullanmaması durumunda, sisteme girişte bir defaya mahsus olmak üzere 1.000-TL tutarında ek devlet katkısı da sağlanacaktır. İlave olarak, çalışanın emeklilik hakkını kullanması durumunda, hesabında bulunan birikimi en az 10 yıllık, yıllık gelir sigortası sözleşmesi kapsamında almayı tercih eden çalışana, birikiminin %5'i karşılığında ek devlet katkısı ödemesi yapılacaktır. İlk 3 yılda sistemden ayrılanlara hiç devlet katkısı verilmeyecektir.

3.TÜRKİYE NEDEN BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE GEÇTİ?

Avivasa tarafından 2010 yılında ilk kez yapılan ve 2016 yılında tekrarlanan Emeklilik Dönemi Tasarruf Açığı araştırması, Türkiye'de emeklilik döneminde bireylerin mevcut hayat standartlarını devam ettirebilmek için ne kadar tasarruf yapmaları gerektiğini ortaya koymaktadır. 2010 yılında yapılan araştırmada Türkiye'de 2011-2051 döneminde emekli olacak bireylerin emeklilik birikimlerini karşılayabilmek için 91 milyar euro ek tasarruf yapması gerektiğini ortaya koymaktadır. 2016 yılında yapılan araştırma ise 2017-2057 yılları arasında emekli olacakların yapması gereken tasarruf miktarının %37 artışla 125,2 milyar euroya yükseldiğini göstermektedir. Araştırma kapsamındaki 17 ülke içerisinde Türkiye tasarruf açığında 5.sırada yer almaktadır. Türkiye'nin hâlihazırda genç bir nüfusa sahip olması,

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

tasarruf açığının düşmesine yardımcı olsa da 2057 yılında nüfusun %40'ının 60 yaş ve üzeri olacağı gerçeği, bu açığın ileriki dönemlerde daha da artacağına işaret etmektedir. Aşağıdaki tabloda ülke başı yıllık emeklilik tasarruf açığı ve kişi başı yıllık emeklilik tasarruf açığı gösterilmektedir:

Tablo1: Emeklilik Tasarruf Açığı

ÜLKELER	ÜLKE BAŞI YILLIK EMEKLİLİK TASARRUF AÇIĞI (MİLYAR EURO)	KİŞİ BAŞI YILLIK EMEKLİLİK TASARRUF AÇIĞI (BİN EURO)
Almanya	461	12
İngiltere	365	13
Fransa	241	7
İspanya	192	12
Türkiye	125	3
İtalya	99	4
Polonya	65	4
İrlanda	28	12
Litvanya	5	4

(Kaynak: OECD, Pension Market in Focus, 2016)

Türkiye'de yurtdışı tasarruf oranlarının düşük olması tasarruf oranlarının artırılması amacıyla politikalar geliştirilmesini de beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda önemli bir tasarruf aracı olarak görülen Bireysel Emeklilik Sistemi'ne Otomatik Katılım ile ivme kazandırılarak birikimlerin daha da artması hedeflenmektedir. 1 Ocak 2017 tarihi itibarıyla Türkiye'de yaklaşık 18 milyon ücretli çalışandan 45 yaş altı 13 milyon ücretli çalışana kapsayan "otomatik katılım sistemi" düzenlemesine geçilmiştir.

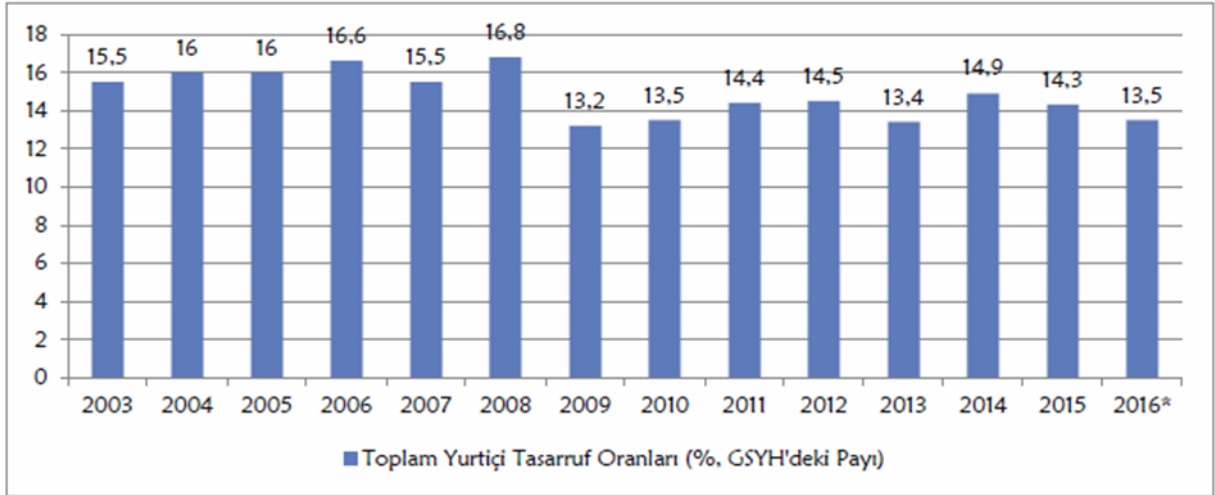
Bireysel Emeklilik Sisteminde toplanan fonlar ülkenin tasarruf hacminin artmasını sağlamaktadır. Sistemden yoksun ülkelerde küçük tasarruflar yastık altında tutulurken, yatırımlara yönlendirilecek fonların birikimi yeterli olamamaktadır. Bireysel Emeklilik Sistemi ile bu küçük tasarruflar bir araya getirilerek kayıt altına alınırken, aynı zamanda finansal sistemin derinleşmesine ve gelişmesine katkıda bulunacak fon birikimi sağlanmaktadır. Ayrıca, emeklilik fonlarının kısa vadeli alım satım işlemleri yerine uzun vadede getiri elde etme hedefi, sermaye piyasalarında uzun vadeli kurumsal yatırımların artmasına imkan vermektedir. Bu durum ise kısa vadeli sermaye hareketlerinin yol açacağı dalgalanmaları ve

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

bunların etkilerini sınırlarken, sermaye piyasalarının krizlere karşı direncini artırmakta ve bunların yatırımcılar için daha güvenli olmasına katkıda bulunarak finansal istikrarı olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye ekonomisinin yüksek oranlı ve sürdürülebilir biçimde büyümesi üretim faktörlerinin verimli bir şekilde kullanılmasına, beşeri ve fiziki sermaye birikiminin hızlandırılmasına ve teknolojik gelişmenin ivmelendirilmesine bağlıdır. Büyümenin finansmanının sürdürülebilir kaynaklardan sağlanması ve kaynakların üretim ve verimlilik potansiyeli yüksek alanlara yönlendirilmesi, sürdürülebilir ve kalıcı büyüme bakımından elzemdir. Bu çerçevede, hem makroekonomik kırılganlıkları azaltıcı etkisi hem de hızlı büyüme için yüksek düzeyde ve istikrarlı biçimde sürdürülmesi gereken yatırımların finansmanını kolaylaştırması nedeniyle yurtiçi tasarrufların artırılması önem arz etmektedir. Aşağıdaki grafikte ülkemizde toplam yurtiçi tasarruf oranları (GSYH'deki Payı) gösterilmektedir.

Grafik1: Toplam Yurtiçi Tasarruf Oranları

(Kaynak: OECD, Pension Market in Focus, 2016)

Otomatik(Zorunlu) Katılım Sistemi ile 2026 yılına kadar Bireysel Emeklilik Sistemi'ndeki birikimlere ilave olarak yaklaşık 100 milyar TL'lik tasarrufun ülke ekonomisine kazandırılması amaçlanmaktadır.

4.ZORUNLU BES'İN ÇALIŞAN VE İŞVEREN ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Zorunlu Bireysel Emeklilik katkı payları çalışanın ücretinden kesinti yoluyla emeklilik şirketlerine aktarılacağından işverene ek bir maliyet doğmayacaktır. Ancak işletmelere ilave operasyonel yükler getirecektir. İşveren, katkı payını çalışanın ücretinden kesip emeklilik şirketine aktarmakla yükümlüdür. İşveren yükümlülüklerine uymaması halinde her bir ihlal için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 100 Türk Lirası idari para cezası uygulanır. Ayrıca

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

işveren katkı payını emeklilik şirketine eksik, geç aktarması veya aktarmaması durumunda, çalışanın birikiminde oluşan parasal kayıptan sorumludur. (Hazine müsteşarlığı web sitesi).

Bununla birlikte, çalışanları adına katkı payı ödeyen işverenler bireysel emeklilik sistemine ödedikleri katkı payını ticari kazançlarının tespitinde indirim konusu yapabilir. Gerek işverenler tarafından bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları gerekse çalışanlar tarafından ödenen indirim konusu yapılacak şahıs sigorta primlerinin toplamı elde edilen ücretin %15'ini ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamayacaktır.

Tablo2: Çalışanın Yükümlülükleri

	Çalışanlar
Kapsam	Türk vatandaşı veya mavi kartlı olup, 45 yaşının altındaki tüm 4a ve 4c kapsamındaki çalışanlar ve çalışmaya yeni başlayacaklar uygulamaya dahildir.
Katkı Payı Tutarı	Prime esas kazancın yüzde 3'üne karşılık gelen tutar olacaktır.
Ek Devlet Katısı ve Başlangıç İlave Devlet Katısı	%25 Devlet katısı ve 1.000 TL Başlangıç İlave Devlet Katısı
Emeklilik Döneminde Ek Devlet Katısı	Emekliliği hak eden katılımcılar birikimlerini toplu olarak almayıp en az 10 yıl süreli gelir sigortası yaptırımları durumunda birikiminin %5'i kadar ek devlet katısı verilecektir.
Devlet Katısı ve Başlangıç İlave Devlet Katısı Hak etme Süreleri	0-3 yıl %0 3-6 yıl %15 6-10 yıl %35 10 yıl - Emeklilik öncesi %60 Emeklilik dönemi %100
Devlet Katısı Hesaplama	Otomatik katılım kapsamındaki sözleşmeler için Devlet katısı üst sınırı Bireysel Emeklilik sözleşmelerinin devlet katısı limitinden ayrı hesaplanacaktır. Örneğin, 2016 yılı için otomatik katılım kapsamı dışındaki sözleşmesi için azami 4.941 TL devlet katısı hesaplanırken, otomatik katılım kapsamındaki sözleşmesi için ayrıca 4.941 TL devlet katısı hesap edilir.
Daha Önce Sisteme Dahil Olanlar	Daha önce sisteme dahil olanlara otomatik katılım ile yeni bir sözleşme yapılacaktır.
Cayma Hakkı	Çalışanın emeklilik planına dahil olduğunun kendisine bildirildiği tarihi müteakip iki ay içinde herhangi bir kayba uğramadan sözleşmeden cayma hakkı bulunmaktadır.
Ek Katkı Payı Ödemesi	Çalışanın ücretinden yapılacak kesinti dışında katkı payı ödemesi yapılamaz.
Kesintiler	Otomatik katılım kapsamında çalışanlardan sisteme girerken giriş aidatı, sistemden ayrılma durumunda ise herhangi bir ertelenmiş aidat ya da ücret ödemesi alınmaz. Sistemde bulunduğu sürece çalışanların emeklilik hesabındaki birikimleri üzerinden Fon İşletim Gider Kesintisi (FİGK) dışında bir kesinti yapılamaz.

(Kaynak:www.bireyselemliliksislemi.info)

5.BİREYSEL EMEKLİLİK FONU

Emeklilik yatırım fonu, emeklilik için ödenen katkı paylarının yatırıma yönlendirildiği bir yatırım fonudur. Emeklilik şirketleri tarafından kurulur. Portföy yönetim şirketlerince yönetilir. Emeklilik Yatırım fonlarının türleri, içerdikleri yatırım araçlarına göre belirlenir. Örneğin fonun %80'inden fazlası kamu borçlanma araçlarından oluşuyorsa kamu borçlanma araçları fonu, likit yatırım araçlarından oluşuyorsa likit fon olarak adlandırılır.

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Bu fonlar bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı paylarının değerlendirilmesi için ve işletilmesi amacıyla özel olarak kurulur. Sadece bireysel emeklilik sistemine giren kişiler tarafından satın alınabilir. Emeklilik yatırım fonlarının elde etmiş olduğu kazançlara stopaj uygulanmamaktadır. Daha uzun vadeli yatırım stratejileri ile yönetilmektedir. Tercih edilen fonlara herhangi bir asgari ve azami sınır olmaksızın yatırım yapılabilir. Bununla beraber, katılımcılar dahil oldukları plan kapsamında sunulan fonlar arasında tercihte bulunabilirler. Emeklilik planlarında hedef kitledeki katılımcıların risk-getiri beklentileri doğrultusunda fonun stratejisine paralel olarak yatırım sınırlamaları bulunabilir.

Fonlar, bireysel katılımcılara yönelik olarak bireysel emeklilik yatırım fonu ve fon paylarının emeklilik sözleşmesinde tanımlanmış katılımcı, kişi ya da gruplara tahsis edildiği grup emeklilik yatırım fonu şeklinde kurulabilir. Grup emeklilik yatırım fonları; işyeri veya belirli meslek grupları bazında, sektörel bazda ve Sermaye Piyasası Kurulunca uygun görülmek koşulu ile fon paylarının belirli kişi ya da gruplara tahsis edilmesi suretiyle oluşturulabilir. Katılımcı bireysel emeklilik hesaplarındaki birikimlerin ve ödediği katkı paylarının fonlar arasındaki dağılım oranlarını veya tutarlarını yılda en fazla 6 kez değiştirebilir. Bu yöndeki değişiklik talebi yazılı olarak veya şirketin çağrı merkezinden yahut şirketin İnternet sitesinde katılımcı adına oluşturulan güvenli sayfadan yapılır. Sistemde herhangi bir getiri garantisi verilmemektedir. Katılımcılar, emeklilik şirketi tarafından sunulan değişik risk ve getiri düzeyine sahip emeklilik yatırım fonları arasından kendi risk profiline en uygun olabilecek fonlara kendi kararları doğrultusunda yatırım yapabilmektedirler. Bireysel emeklilik sisteminin şeffaf yapısı nedeniyle katılımcılar emeklilik şirketlerine ve Takasbank'a günlük olarak ulaşıp hesapları hakkında bilgi alabilmektedir.

5.1. Bireysel Emeklilik Fonları Katılımcılara Ne Kazandırdı?

Türkiye Kurumsal Yatırımcı Yöneticileri Derneği'nin yayınladığı LUDENS Finansal Hizmetler'in Mart 2017 itibarı ile hazırladığı Emeklilik Fonları Performans Raporu'na göre; emeklilik fonları 2016'da TÜFE'nin 2,4 puan, son üç yılda 7,6 puan ve son 12 yılda ise TÜFE'nin oldukça üzerinde (yaklaşık 89 puan) getiri elde etmiştir. 2017'nin ilk üç ayında ise yaklaşık TÜFE kadar (0,1 puan üzerinde) getiri sağlamıştır. Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) uzun vadeli birikimleri esas alan bir sistem olması nedeniyle, raporda analiz dönemler, üç ve 12 yıl olarak değerlendirilmiştir.

Rapora göre, emeklilik fonlarının getirilerine uzun vadeli bakılsa da fonlar 2016 yılında da başarılı performans göstermiştir ve getirileri yüzde 10,9 seviyesinde gerçekleşmiştir. 2016'da TÜFE yüzde 8,5 artmıştır ve fonlar ortalama olarak TÜFE'den 2,4 puan daha yüksek getiri elde etmiştir. Yine aynı dönemde fonlar katılımcılarına mevduatın 1,0 puan üzerinde getiri

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

sağlamıştır. Emeklilik fonlarının performansları alternatif yatırım araçları ile karşılaştırıldığında üç yıllık getirilerde mevduat faizinin 6,1 puan ve BİST 100 endeksinin ise 7,5 puan üzerinde getiri sağladığı görülmektedir. 12 yıllık getirilerde ise mevduat faizinin 6,7 puan ve BİST 100 endeksinin 3,7 üzerinde getiri sağladığı görülmektedir. Fonlar 2016 yılında da mevduat ve BİST 100 endeksinin üzerinde getiri sağlamıştır.

2016 yılında karşılaştırma ölçütü getirisi hesaplanabilen fonlar yüzde 74 başarı oranı ile kendi karşılaştırma ölçütlerinin üzerinde getiri sağlamıştır. Kıymetli maden fonları hemen hemen karşılaştırma ölçütü kadar getiri sağlarken, hisse senetleri fonları ve karma ve esnek fonlar karşılaştırma ölçütlerinin oldukça üzerinde getiri elde etmiştir. Hisse senetleri fonları karşılaştırma ölçütlerinin 4,4 puan üzerinde getiri sağlarken karma ve esnek fonlar ise 2,7 puan üzerinde getiri sağlamıştır. 2016 ağırlıklandırılmış brüt getiriler ise karşılaştırma ölçütlerinin 1,3 puan üzerinde performans göstermiştir.

Şekil1:Emeklilik Fonlarının Getirileri

Emeklilik fonlarının 6 aylık getirileri (%)			
Fonlar	Nominal Getiri	Enflasyon	Reel Getiri
TL kamu borçlanma fonları	8.80	3.63	5.17
Likit fonlar	4.91	3.63	1.28
Esnek fonlar	6.45	3.63	2.82
Hisse senedi	9.55	3.63	5.92
Yabancı para kamu borçlanma	4.59	3.63	0.96
Kıymetli maden fonları	21.01	3.63	17.38
Standart fonlar	7.82	3.63	4.19
BES ortalaması	7.39	3.63	3.76
Devlet katkısı	9.62	3.63	5.99

13 yıllık emeklilik fonlarının getirileri (%)			
Fonlar	Nominal getiril	Enflasyon	Reel getiril
TL kamu borçlanma fonları	371.81	172.84	198.97
Likit fonlar	271.79	172.84	98.95
Esnek fonlar	351.36	172.84	178.52
Hisse senedi	455.93	172.84	283.09
Yabancı para kamu borçlanma	279.11	172.84	106.27
Kıymetli maden fonları*	32.76	27.11	5.65
Standart fonlar*	21.03	27.11	-6.08
BES ortalaması	327.49	172.84	154.65

* Kıymetli maden fonları ile standart fonlar 30.04.2013 tarihinde başlamıştır.

(Kaynak:www.hurriyet.com)

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Raporda tasarrufa da dikkat çekilmektedir. Tasarrufların düşüklüğü Türkiye'nin önemli ekonomik sorunlarının başında gelmektedir. Brüt tasarrufların Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranına bakıldığında Türkiye'nin oranı benzer ekonomik göstergelere sahip ülkelerin tasarruf oranlarının oldukça altındadır.

2015 yılında gelişmekte olan ülkelerin tasarruf oranı yaklaşık yüzde 31 iken, Türkiye'nin oranı yalnızca yüzde 14 olarak gerçekleşmiştir. Yurtiçi tasarruf oranının artırılmasında istihdamın ve gelirin artması yanında, Bireysel Emeklilik Sistemi'nin desteklemesi ile de sağlanabileceği vurgulanmaktadır. Buna istinaden Ocak 2013'te fon birikimini teşvik etmek üzere Bireysel Emeklilik Sistemi'nde yapılan düzenlemeleri, Ocak 2017'de getirilen Otomatik Katılım Sistemi takip etmiştir. Dünyadaki örneklerini takip ederek yapılan bu düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle tasarruf oranlarının artırılması ve uzun vadeli finansal kaynak yaratılması hedeflenmektedir.

Emeklilik Fonları portföy büyüklüğünün Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranı 2012 yılında yüzde 1,4 iken, Haziran 2016'da yüzde 2,7'ye ulaşmıştır. Türkiye, yurtiçi tasarrufları artırma ve ülke ekonomisini iyileştirme konusundan atılan önemli adımlardan biri olan BES, yüksek cari açık ve bunun dış finansmanına bağlılığını artırıcı etkisini azaltma noktasında büyük önem arz etmektedir. Çalışanların emeklilik dönemlerinde refah düzeylerini artırmayı hedefleyen BES'in, emekli olarak ayrılan kişilerin gelirlerine anlamlı bir katkı sağlaması beklenmektedir.

Şekil2:Emeklilik Fonlarının Kıstas Yatırım Araçlarıyla Karşılaştırılması

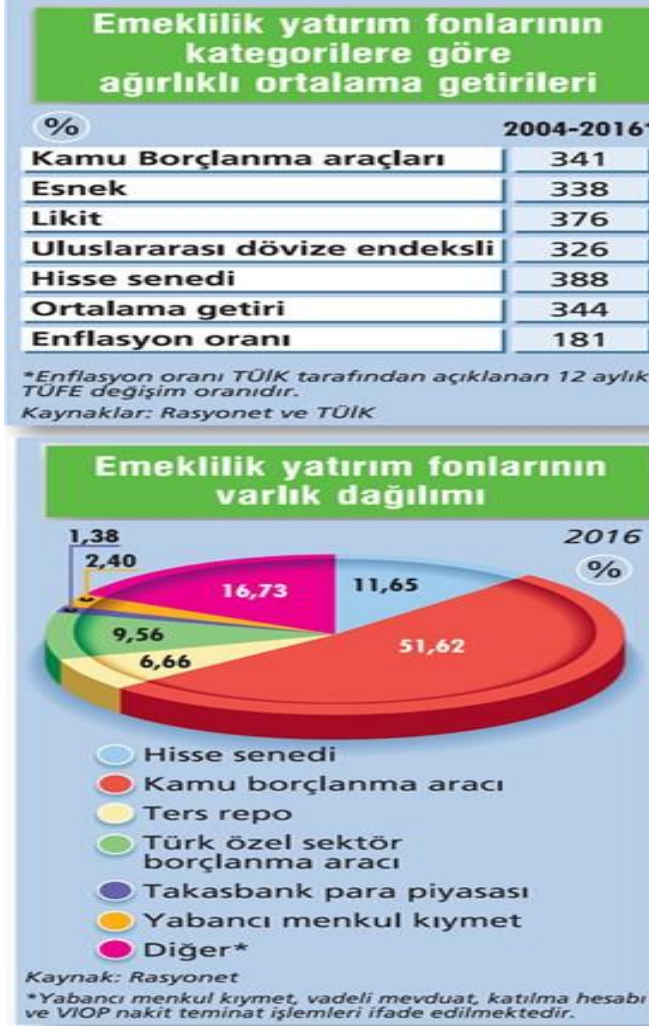
Emeklilik yatırım fonları kıstas yatırım araçlarına göre yüzde 80 başarılı					
Fon türleri	Kıstası olan fon sayısı	Brüt Getiri (%)	Kıstas Getirisi (%)	Kıstasını geçen fon (adet)	İyi performans gösteren fon oranı (%)
Kamu Fonlar	26	3,2	2,4	20	77
Esnek Fonlar	37	3,6	1,7	32	86
Hisse Fonlar	26	10,9	-13,8	23	88
Standart Fonlar	24	3,9	3,5	21	88
Likit Fonlar	21	10,7	10	16	76
Katkı Fonlar	26	1,4	1,3	19	73
Kamu Dış Borçlanma	24	21,2	20,4	18	75
Altın	12	11,4	11,2	8	67
Toplam	196			157	80
BIST 100 Endeksi		-16,3			
KYD Bono Endeksi Tüm		1,0			

(Kaynak:Tüik)

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Şekil3:Emeklilik Yatırım Fonlarının Ortalama Getirileri ve Varlık Dağılımı

Emeklilik yatırım fonlarının 2004 yılı başından 2016 yılısonuna kadar geçen dönemdeki kümülatif ağırlıklı ortalama getirilerinin yüzde 344 seviyesinde olduğu görülmektedir. Aynı dönem itibarıyla TÜFE oranlarını dikkate aldığımızda, emeklilik yatırım fonlarının yüzde 58'in biraz üzerinde net reel getiri sağladığı ortaya çıkmaktadır.

Fon tipi detayında ilgili dönemdeki getirileri incelediğimizde, hisse senedi fonları yüzde 73,5 oranında ortalama reel getiri sağlarken kamu borçlanma araçları ve esnek fonlar sırasıyla yüzde 57 ve 56 oranında reel getiri sağlamıştır. Fon tipi detayında farklılıklar olsa da bu veriler, emeklilik yatırım fonlarının enflasyon karşısında uzun vadede yatırımcılarına yüksek getiri sağladığını göstermektedir.

(Kaynak:Tüik)

5.2.Fon Tercih Ederken Nelere Dikkat Edilmelidir?

Bireysel emeklilik fonu uygulamasında getiriye kapsamlı incelemek için meseleye hem risk açısından hem de vade açısından bakmak gerekmektedir. Öncelikle risk oranı yüksek olan fonların daha fazla getiri sağladığını söylemek mümkündür. BES katılımcılarının yüzde 63'ünden fazlasının 25-44 yaşları arasında olmasına karşın en yüksek getiriye sahip hisse senedi fonlarının yüzde 12 seviyesinde tercih edilmesi dikkat çekici bir olgudur. Birikimlerini optimum seviyede değerlendirmek isteyen genç yaşta katılımcılara risk-getiri potansiyeli daha yüksek olan fonları; emeklilik dönemi yaklaşan katılımcılara ise düşük riskli fonları tercih etmeleri önerilmektedir.

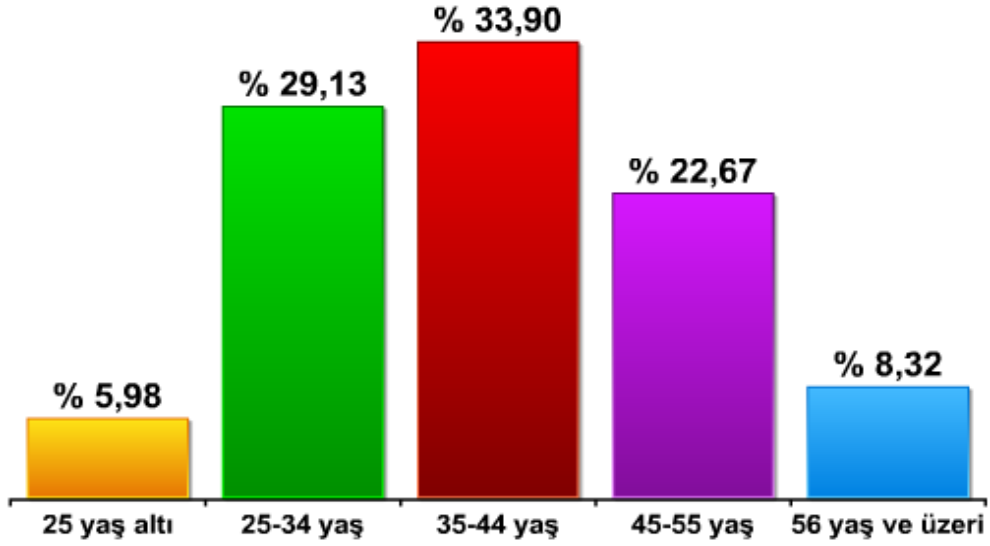

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

Grafik2:Fon Katılımcılarının Yaş Dağılımı

Katılımcı Yaş Dağılımı (05.05.2017)

(Kaynak:www.egm.org)

Grafik3:Bireysel Emeklilik Fon Tutarları

(05.05.2017)

Katılımcıların Fon Tutarı:	58.694,4 milyon TL
Devlet Katkısı Fon Tutarı:	8.481,6 milyon TL
Şirketlerin Katılımcılarının Toplamı:	6.765.713 kişi
Katkı Payı Tutarı:	46.826,4 milyon TL
Yatırıma Yönelen Tutar:	46.153,4 milyon TL

(Kaynak:www.egm.org)

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

>>BES fon dağılımında özellikle dikkate alınması gereken hususlar ise;

- Daha uzun vadeli bir bakış açısı ile fon karmalarının oluşturulması,
- Geçmişe değil geleceğe odaklanması,
- Portföyün çeşitlendirilmesi,
- Tek bir yatırımcının planlamasına yoğunlaşılması,
- Her yatırımcının farklı bir yatırım planı ve risk öngörüsü olduğundan dikkatli bir karşılaştırma yapılmasıdır.

6.BİREYSEL EMEKLİLİK FONU İLE BANKA VADELİ MEVDUAT SİSTEMİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

BES, katılımcıların sistemde uzun süreli durmasını sağlayarak finans sektörüne uzun vadeli kaynak aktarımını ve bireylerin daha fazla kazanç sağlamalarını hedeflemiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda, hem statik hem de dinamik çevre koşullarında kısa vadeli (3-6 yıl) yatırımlarda banka vadeli mevduat sistemi daha kazançlı iken, uzun vadeli (10-15 yıl) yatırımlarda ise BES'in açık bir şekilde daha karlı bir yatırım aracı olduğu görülmüştür. Ancak BES'te, devlet katkısı için belirtilen "brüt asgari ücreti aşamaz" kısıntısından dolayı ödeme tutarı arttıkça kazancın azalan oranda arttığı gözlemlenmiştir. Bu duruma rağmen, 1000 TL ve 1500 TL'lik başlangıç yatırım tutarına sahip yatırımlarda BES'in, BVMS'ye göre daha kazançlı olduğu belirlenmiştir.

Sonuç olarak bu durum, düşük risk profiline sahip yatırımcıların birikimlerini BVMS'den ziyade özellikle uzun süreli yatırımlarda Türk BES'te değerlendirmeleri durumunda daha fazla kazanç elde edebileceklerini göstermiştir. Ayrıca yine bu göstergeler, düşük risk profiline sahip yatırımcılar için diğer yatırım yöntemlerinin de değerlendirme kapsamına alınabileceğini göstermiştir.

7.BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİNE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER

>>Çalışanlar emeklilik planına dahil olduğunun kendisine bildirildiği tarihi takip eden iki ay içinde sözleşmeden cayabilir. Bu iki aylık süre hak düşürücü bir özellik taşımaktadır.

>>İşveren istediği sigorta şirketiyle anlaşma yapabilecektir. Dolayısıyla çalışanların emeklilik şirketi seçmeleri kısıtlanmaktadır.

>>Zorla tasarruf olmayacağı iddia edilmektedir. Zorunlu BES uygulaması, zorla tasarruf denemelerinin ilki değildir. Önceki yıllarda da birçok başarısız zorunlu tasarruf uygulaması gündeme gelmiştir. Tasarruf oranlarının düşüklüğünün nedeni gelirlerin yetersizliğidir. 2002'de hane halkı borcunun harcanabilir hane halkı gelirin oranı yüzde 4 civarında iken, bu

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

oran 2007'den sonraki dönemde artarak 2012'de yüzde 50'nin üzerine çıkmıştır. 2015 itibarıyla hane halkları harcanabilir gelirlerinin yüzde 51'i oranında borçludur. Taksit ödemeleri ve borçları olanların oranı yüzde 67,9'dur.

>>Zorunlu BES ile çalışanlara çifte emeklilik sağlanacağı iddiası dayanaksızdır. Şu anda kamusal sosyal güvenlik sisteminde yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı için prime esas kazancın yüzde 20'si oranında kesinti yapılmaktadır. Yüzde 20 prim kesintisiyle ödenen ve pek çok emekli için yetersiz olan emekli aylığına denk bir gelirin BES'ten yüzde üç primle ödenmesi mümkün değildir.

>>Asgari emekli aylıkları giderek düşmektedir. 2003 yılında ortalama asgari emekli aylığı asgari ücretin yüzde 46 üzerinde iken 2015 ve 2016 yıllarında asgari emekli aylığı asgari ücretin altına gerilemiştir. BES'te devlet katkısı yoksuldan alıp zengine verme mekanizmasına dönüşmüştür. Geliri asgari ücrete eşit ve daha düşük olanların BES fonları içindeki payı sadece yüzde 0.2'dir.

>>Zorunlu BES uygulaması Anayasa'nın sosyal devlet ilkesi ile sosyal güvenlik, sözleşme hürriyeti ve mülkiyet hakkına ilişkin hükümlerine de aykırıdır. Zorunlu kamusal sosyal güvenlik primleri dışında hiç kimseden kendi arzusu dışında kesinti yapılamaz.

>>Zorunlu BES'te işveren katkı payı yoktur. Oysa sosyal sigorta sisteminin olmazsa olmaz koşullarından biri işveren katkısıdır. BES ne SGK tarafından sağlanan emeklilik hakkına benzer bir hakkı ne de Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından sağlanan sağlık ve diğer sosyal güvenlik hizmetlerini sunmaktadır.

>>BES bir emeklilik programı değil uzun vadeli bir bireysel tasarruf sistemidir. BES'te ne şirketler getiri/gelir garantisi vermekte ne de devlet garantisi söz konusudur. Sistem tamamen bireysel riske dayalıdır.

>>4632 sayılı Kanunda BES'in amacı, "kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulması" olarak tanımlanmıştır. Kanun sistemin gönüllü katılıma dayalı olduğunu belirtmektedir. 6740 sayılı yasayla katılımın zorunlu hale getirilmesi gönüllülük ilkesini zedelemektedir.

>>İşveren katkısının olmayışı sistemin sosyal güvenlikle ilgisi olmadığının önemli kanıtlarından biridir. Sistem devlet katkısı hariç tümüyle çalışanın sırtına yüklenmiş durumdadır.

>>BES şirketlerinin kendileri ile anlaşan işverenlere çeşitli promosyonlar sağlayabileceği unutulmamalıdır. BES şirketleri tarafından işverenlere sağlanacak avantajlar nedeniyle

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

işverenler sistemden ayrılma konusunda gönülsüz davranacaktır. Cayma işlemi uygulamada işverenlerin keyfiyetine dönüşecektir.

>> BES, katkı paylarının/tasarrufların toplanması, değerlendirilmesi ve kişiye toplu para ya da periyodik ödeme yapılması esasına dayanmaktadır. BES ne Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından sağlanan emeklilik hakkına benzer bir hakkı ne de SGK tarafından sağlanan sağlık ve diğer sosyal güvenlik hizmetlerini sunmaktadır. BES bir emeklilik programı değil uzun vadeli bir bireysel tasarruf sistemidir.

>>BES bugün için tümüyle kamusal sosyal güvenlik sisteminin yerine geçmese de onu giderek zayıflatma potansiyeli taşımaktadır. BES 1990'lı yıllarda hız kazanan sosyal güvenliğin özelleştirilmesi sürecinin yeni bir adımıdır. Zorunlu BES özel sigorta şirketlerinin beslenmesidir.

8.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Genel olarak Dünya'da mevcut kamu sosyal güvenlik sistemlerinin zayıfladığı veya yetersiz hale geleceği düşüncesinden hareketle 'Bireysel Emeklilik Sistemleri'ni gönüllü veya zorunlu kılma eğilimi gözlenmektedir. Bireysel Emeklilik Sisteminin sosyal anlamda kişilere olan etkilerinin yanı sıra ekonomik anlamda da gelişmişliğe katkısı ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Özellikle gelişmiş olan ülkelerde bireysel emeklilik fonlarında biriken varlıklar, bu sistemin uygulandığı birçok ülkede kayda değer miktarlara ulaşmıştır.

Gelişmiş ülkelerde, özel emeklilik fonu uygulamalarının bireylerin ya da çalışanların gayretleri sonucunda başladığı görülmektedir. Burada belirtilmesi gereken bir diğer önemli konu, özel emeklilik fonlarının zorunlu veya gönüllü olmasının gelişmekte olan ülkelerle gelişmiş ülkelerde farklı olmasıdır. Genellikle gelişmekte olan ülkelerde, özel emeklilik fonlarına ilişkin reform uygulamaları, zorunlu uygulamalar şeklinde ve devletin girişimiyle başlatılmaktadır.

Özel emeklilik programlarının geçmişi incelendiğinde 19. yüzyılın son çeyreğine kadar uzanmakta olduğu görülmektedir. 1875-1929 döneminde ABD ve Kanada'da 421 özel emeklilik programı kurulmuş durumdadır. İngiltere'de ilk özel emeklilik fonu, esnaf ve zanaatkarlar için 1375 yılında Londra'da oluşturulan "Of St. James at Garlekhithe of London" olarak bilinmektedir. ABD'de ilk özel emeklilik sistemi 1875 yılında Amerikan Demiryolu Şirketi (The American Express Company) tarafından kurulmuştur. Özel emeklilik sistemi için asıl ivmenin başladığı dönem, büyük ekonomik sıkıntıların birikimleri erittiği, güvensizlik ve gelecek kaygısının arttığı 1929 Büyük Bunalım sonrasıdır. Uygulamanın Avrupa'da yaygınlık kazanması 1940'lı yıllarda olmuştur. ABD'de sistemin çok geç başlamış olmasından dolayı kökleşmiş emeklilik fonları bilhassa büyük işletmelerde varlıklarını sürdürmüşlerdir. ABD'de

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN

ekonomik krizin geniş toplum kesimleri üzerindeki yıkıcı etkisini hafifletmek ve ülke çapında dayanışma sağlamak üzere 1931 yılında kurulan emeklilik fonu sistemi, Türkiye'deki SSK ile benzer bir fonksiyonu yerine getirmektedir. Avustralya'da bilinen ilk özel emeklilik fonu 1862 yılında Bank of New South Wales tarafından oluşturulmuş; onu, 1875 yılında ABD firması American Express Company takip etmiştir. Özel emeklilik fonlarının tarihine bakıldığında, American Express Company tarafından kurulan fon kendi türünün ilk örneğini oluşturmaktadır.

Özel emeklilik fonlarının halk arasında ne kadar ilgi gördüğünün en belirleyici göstergesi sistem portföyünde biriken varlıkların toplam büyüklüğüdür. Özel emeklilik fonlarının sermaye piyasası ve ülke ekonomisi içerisinde kayda değer bir etkide bulunabilmesi için öncelikle sermaye piyasasını ve ekonomiyi etkileyebilecek düzeyde bir varlığa hükmetmeleri gerekir. Bu açıdan bakıldığında Türkiye ortalamanın üzerinde kişi başı aylık ortalama fon getirisine sahiptir.

Türkiye'de BES'e ve dolayısıyla bireysel emeklilik fonuna katılanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Çalışmamız ile birlikte ortaya çıkan en önemli sonuç, bireysel emeklilik fonlarının, muadili olan fonlarla kıyaslanmasında elde edilen bulgulardır. Bireysel emeklilik fonu yatırımı iyi planlandığında ciddi kar getirebilecek bir gelir mekanizması işlevi görmektedir. Lakin burada unutulmaması gereken nokta, aracı kuruluşun iyi seçilmesi ve yıl içerisinde fon üzerinde değişiklik yapabilmeye öngörüsüne sahip olunabilmesidir. Bahsedilen hususta yardımcı olabilecek çeşitli mekanizmalar olmakla birlikte, genel manada yük aracı kuruluşun üzerindedir. Yine bireysel emeklilik fonunun, banka vadeli mevduat sistemi ile karşılaştırılmasında görülmüştür ki; bireysel emeklilik fonuna yatırım uzun vadeli olmalıdır. Çünkü kar marjı ve getirisi hesaplandığında banka vadeli mevduat sisteminin kısa vadede, bireysel emeklilik fonunun ise uzun vadede önemli getiri sağladığı analiz edilmiştir.

Zorunlu BES görünürde birçok yenilikle gelmiş olsa da, sisteme getirilen eleştiriler ciddi manada incelenmesi gereken hususlardır. Bir defa gerçekten de sistem çalışan üzerinde odaklanmış ve işveren üzerindeki etkisi sınırlı kalmıştır. Elbette, sistem hali hazırda işverene belirli görevler yüklemiştir ancak geçmişteki benzer uygulamalara bakıldığında, işverenlerin birçok hususu suistimal ettiği görülmüştür. Bu nedenle doğru çalışan bir denetim mekanizmasının varlığı şarttır. Genel olarak bakıldığında sistem henüz rayına oturmamıştır. İlerleyen dönemlerde sistemin neler getireceğini şimdiden söyleyebilmek güçtür ancak gelişiminin dikkatle izlenmesi gerekmektedir.

9.KAYNAKÇA

- 1.Özcan Mutlu, Düşük Riskli Yatırımcılar İçin Banka Vadeli Mevduat Sistemi İle Bireysel Emeklilik Fonunun Karşılaştırılması, Denizli, 2016
- 2.Faruk Akın, Otomatik Katılım Sisteminin Bireysel Emeklilik Sektörüne Etkileri, Bilecik, 2016
- 3.Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Ankara, 2015
- 4.www.bireyselemekliliksisitemi.info(Erişim Tarihi:05.05.2017)
- 5.www.egm.org(Erişim Tarihi:10.05.2017)
6. <http://digitalage.com.tr/10-soruda-zorunlu-bireysel-emeklilik-sistemi-bes/> (Erişim Tarihi:16.05.2017)
7. <http://www.ludens.com.tr/finans-gundem/> (Erişim Tarihi:09.05.2017)
- 8.<http://www.finansgundem.com/yazarlar/faize-duyarli-emeklilik-icin-katilim-fonlari-yazisi/1178245> (Erişim Tarihi:10.05.2017)
- 9.<http://www.devletkatkisi.com/home/2013/12/bireysel-emeklilik-2003ten-bu-yana-t%C3%BCfeden-%C3%A7ok-daha-fazla-kazand%C4%B1rd%C4%B1.html>(Erişim Tarihi:11.05.2017)
- 10.<http://www.ntv.com.tr/galeri/ekonomi/zorunlu-bireysel-emeklilik-bes-ne-kadar-kazandiracak,2EvLpjuPkkahKAId0gG7hw/p9JA1Tsu-U2ePTRyyJWfRQ>(Erişim Tarihi:11.05.2017)
- 11.<http://www.hurriyet.com.tr/bireysel-emeklilik-sistemi-katilimcisinin-yuzunu-gulduruyor-40174345>(Erişim Tarihi:12.05.2017)
- 12.<http://www.ekonomist.com.tr/bes/bes-fonlari-tufeyi-yendi.html>(Erişim Tarihi:12.05.2017)
- 13.<http://www.fonmarket.com/analiz/tur/emeklilik-fonlari-bireysel-diger-fonlar> (Erişim Tarihi:10.05.2017)
- 14.<http://sigortabireyselemeklilik.blogspot.com.tr/2011/11/dunyada-bireysel-emeklilik-sistemi.html> (Erişim Tarihi:22.05.2017)
- 15.<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/noyan-dogan/bes-katilimcisina-yatirim-tavsiyeleri-40092673> (Erişim Tarihi:17.05.2017)

KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

BİREYSEL EMEKLİLİK FONU EKSENİNDE BES'İN DERİNLEMESİNE İNCELENMESİ M. MUSTAFA AKKAN